

Література

1. Соболь О.Ю. Гуманізація освіти. – Харків, 1999.
2. Трохимчик Л.Т. Гуманізація природничонаукової освіти у школі. – М.1995.
3. Сухомлинский В. О воспитании. – М., 1973.
4. Аксюк Л.П. Парадигми суспільного розвитку. – М., 1989.

ДИСЦИПЛІНА «ХОРОВИЙ КЛАС» У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

Танько Т.П., Курбацька С.В. (Харків, Полтава)

Важливою формою класної та позакласної професійної діяльності вчителя музики у школі виступає вокально-хорова робота. Саме спів є головним засобом активного прилучення дітей до світу музичного мистецтва та культури. Тому, одне з головних завдань навчання на музично-педагогічному факультеті полягає у підготовці майбутнього вчителя-музиканта до такої діяльності. Серед комплексу спеціальних музичних дисциплін базовим є Хоровий клас. Він поєднує в собі: по-перше, початкову дисципліну, що синтезує знання з усіх предметів музичної спеціалізації, по-друге, навчальний виконавський колектив.

Перед хоровим класом та його викладачем стоять відповідальні завдання:

- сформувати інтерес до хорового співу та диригентської діяльності;
- виробити у студентів вокально-хорову техніку необхідну для співу в хорі;
- розвинути слухові здібності, вокально-хорові навички, необхідні для роботи з хоровим колективом;
- виробити у студентів навички професійно-художнього виконання творів;
- вивчення різних стилів і жанрів хорової музики, знайомство з принципами підбору хорового репертуару;
- виховання художнього смаку за допомогою вивчення та виконання високохудожніх зразків хорової літератури;
- забезпечення студентів хоровим репертуаром, який може бути необхідним у їх подальшій професійній діяльності.

У хоровому класі реалізується одна з найважливіших і обов'язкових вимог до будь-якого навчального процесу – взаємозв'язок теорії та практики. Досягнення необхідного рівня знань, умінь та навичок для роботи у хоровому класі можливе не лише за умови оволодіння студентом усією системою предметів музичного та диригентсько-хорового циклів: сольфеджіо, гармонія, аналіз музичної творів, історія музики, музичний інструмент, хорознавство, диригування, вокальний клас. Обов'язковою умовою досягнення позитивного результату є усвідомлення їх взаємозв'язку.

Як навчально-творчий колектив хоровий клас складається із студентів музично-педагогічного факультету. Необхідно зазначити, що на музично-педагогічний факультет вступають студенти з різним рівнем музичної підготовки. Це особи із середньою спеціальною освітою, які закінчили фортепіанне, теоретичне, струнне, народне відділення музичного училища, училища культури, педагогічний коледж та випускники музичних шкіл, ліцеїв мистецтв.

Більшість з них ніколи не співали у хорі і не мають практичного досвіду роботи в ньому. Таким чином, хоровий клас на музично-педагогічному факультеті, по суті, є школою хорового співу і центральною дисципліною, де студенти на практиці «з азів» оволодівають вміннями й навичками особистої вокально-хорової техніки та методикою проведення вокально-хорової роботи у колективі.

У хорознавській літературі існує багато тлумачень поняття «вокально-хорова техніка, вокально-хорові навички». Так В.Соколов визначає його, як «навички, які забезпечують хору гарний ансамбль, стрій, дикцію, нюанси» [1]. К.Пігров визначає це поняття як «вміння вільно розпоряджатися своїми голосовими даними, тобто мати розвинуте та слухняне волі співака дихання, вирівняний регістр, гнучке музичне фразування; вміння прикрити звук, гарну дикцію і головне – бути музично грамотним, тобто вміти вільно й точно співати інтервали, мати розвинуте гармонічне відчуття, нерозривно пов'язане з відчуттям ансамблю, володіти точністю виконання ритму, вміти почути музику всього твору, що виконується» [2].

Під вокальною технікою ми розуміємо оволодіння правильною співацькою установкою, яка забезпечує повну свободу гортані; розвиток співацького дихання, звукоутворення та дикції.

Працюючи у хоровому класі, кожен студент повинен усвідомлювати, що його голос являє собою сладне та багатогранне явище. З одного боку, це самий досконалий, «живий» інструмент, який безпосередньо пов'язан з виконавцем, його думками, почуттями. Тому саме від настрою співака, його психічного стану залежить якість звучання. На заняттях співаків слід застерігати від пасивної, інертної роботи, тому що такий стан негативно впливає на якість звуку і тягне за собою збільшення кількості проспівування для досягнення певних завдань.

З другого боку, як будь-якому інструменту, йому характерний ряд властивостей, ступінь розвитку яких свідчить про вокальну майстерність співака. Тому, співацький голос вимагає систематичної, педагогічно грамотної роботи та професійного, дбайливого ставлення. Головна особливість цієї роботи міститься в тому, що керування процесом співу здійснюється виключно за допомогою якісного оцінювання звучання, а контроль – сформованого слуху. Викладач повинен сам мати та розвивати у хористів вокальний слух, тонко реагуючий на будь-які відхилення та відчуваючий багату гаму кольорів людського голосу.

Головною складовою вокально-хорового виховання студентів є робота над досягненням єдиного тембрового колориту в партії і у хорі. Зберігаючи свої індивідуальні особливості, голоси повинні тембрально зливатися досягаючи однорідного забарвлення звука.

Велику роль у формуванні співацького звуку грає емоційне підґрунтя. Студент повинен пам'ятати, що жодного звуку не має бути проспівано без певного емоційного навантаження. Кожна дія процесу співу має підпорядковуватися емоційній забарвленості, яка залежить від образно-сенсного змісту хорового твору.

Безпосередня участь кожного студента в роботі хорового класу у якості співака, спостереження за творчою діяльністю керівника хору під час занять та концертних виступів допомагають на практиці оволодінню засобами та методами хорової роботи. У процесі занять у студентів формуються навички орієнтації у загальній хоровій звучності, її професійного аналізу. Саме вміння аналізувати і критично підходити до почутого хорового звучання сприятиме розвитку у студентів творчого мислення, творчої активності та інтересу до майбутньої професії.

Вокальна робота є важливим розділом методики роботи з хором. Під час занять у хоровому класі студент переймає складну технологію репетицій у керівника навчального хору, тому викладання цієї дисципліни необхідно до- ручати високо кваліфікованому фахівцю. «В іншому разі студенти будуть по- збавлені можливостей бачити зразок справді професійної роботи хормейстера, відчувати на собі вплив творчої особистості досвідченого музиканта, практич- но осягати «таємниці» вокально-ансамблевої майстерності» [3].

Таким чином, особистість студента, майбутнього вчителя музики, в хо- ровому класі формується шляхом розвитку творчої активності, яка виявляється в різних аспектах діяльності: з одного боку, він учасник хорового колекти- ву, навчається і співає в ньому як хоровий співак, а з іншого, цей колектив є базою для набуття студентом практичних вмій та навичок керування хором в якості диригента.

Спів у хорі розвиває у студентів почуття колективізму, організованості, свідомого ставлення до процесу навчання, емоційність, художній смак, музич- ні здібності, вокальні навички в специфічних умовах хорового строю та анса- мблю, а також формує виконавську культуру і майстерність

Працюючи з хором як хормейстер, студент набуває навичок диригента- виконавця. В творчому контакті з хором у нього розвиваються організаторські здібності, воля, тактовність, почуття міри, вміння підтримувати психологічний творчий контакт з окремими учасниками хору і колективом у цілому.

Таким чином, навчальна робота та виконавська діяльність студентів у хоровому класі сприятиме:

- формуванню гармонійно розвиненої особистості;
- створенню умов для розкриття і розвитку творчого потенціалу кож- ного студента та його подальшої самореалізації;
- підготовці до організації та проведення вокально-хорової діяльності у класній та позакласній роботі;
- розвитку у студентів професійних вмій та навичок співу у хорі;
- вихованню у студентів професійних навичок керування хоровим ко- лективом на основі оволодіння методами роботи з хором, дидактич- ними принципами і знанням психофізіологічного процесу співацької діяльності;
- вивченню кращих зразків хорового мистецтва, які будуть сприяти музичному, художньому та естетичному вихованню студентів.

Література

1. Соколов В. Работа с хором.– М., 1967, с.43.
2. Пігров К. Керування хором.– К., 1962, с.149.
3. Мархлевський А. Практичні основи роботи в хоровому класі.–К.,1986, с.5.

ГУМАНІТАРИЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ЯК ПРОБЛЕМА ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ СПЕЦІАЛІСТА

Куцериб Т.П. (Львів)

Як відомо, кінцева мета освіти – це виховання не тільки спеціаліста, а насамперед, виховання особистості.

Університетська освіта – це універсальне оволодіння спеціальністю, сві-